

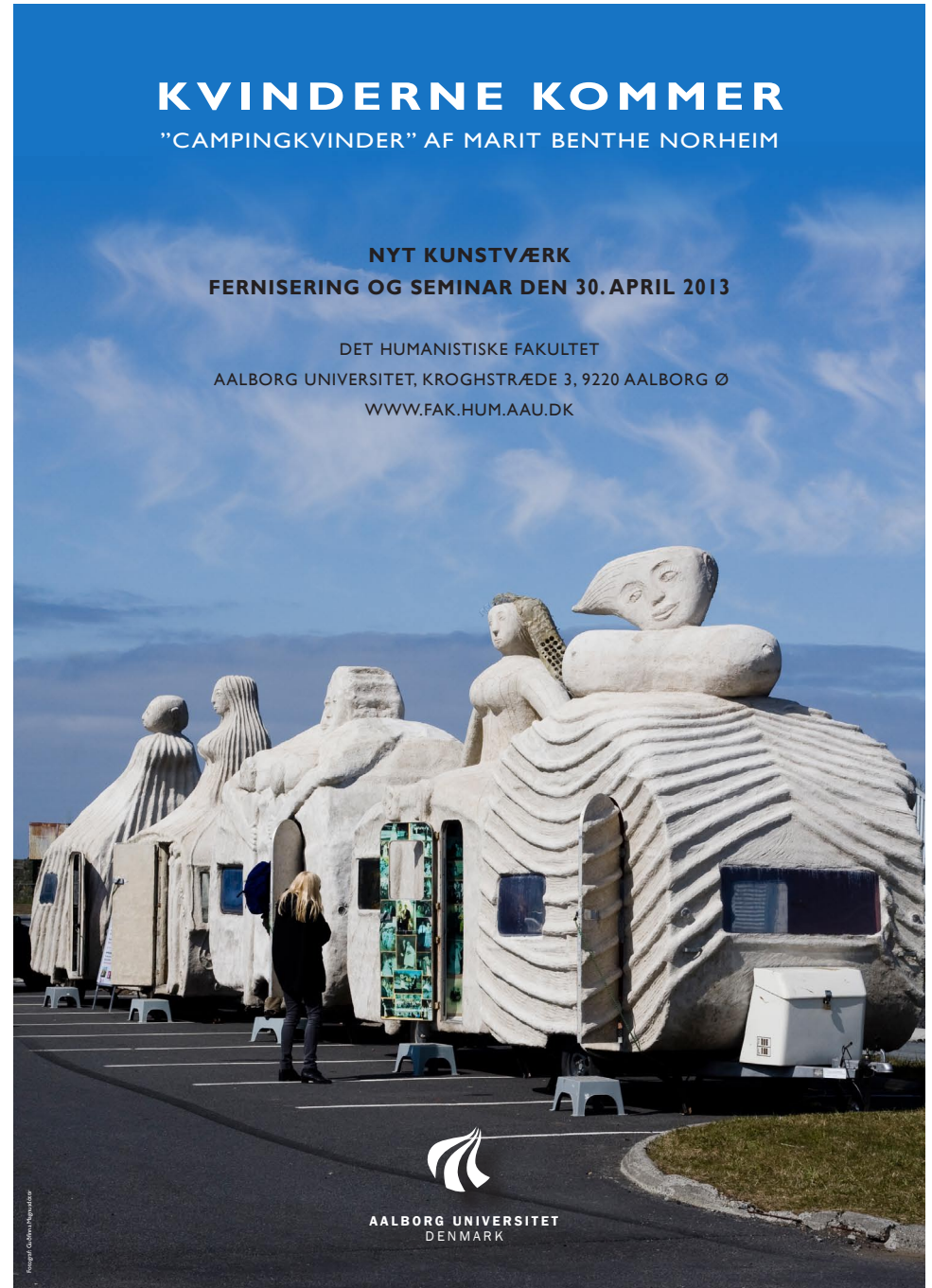
Åbningstale af **Else Marie Bukdahl**
på **Aalborg Universitet** i forbindelse med
Det Humanistiske Fakultets erhvervelse af
Marit Benthe Norheims mobile skulpturinstallation
Campingkvinder. 30. april 2013.

KVINDERNE KOMMER

"CAMPINGKVINDER" AF MARIT BENTHE NORHEIM

NYT KUNSTVÆRK
FERNISERING OG SEMINAR DEN 30. APRIL 2013

DET HUMANISTISKE FAKULTET
AALBORG UNIVERSITET, KROGHSTRÆDE 3, 9220 AALBORG Ø
WWW.FAK.HUM.AAU.DK

AALBORG UNIVERSITET
DENMARK

Den dansk/norske skulptør Marit Benthe Norheim er en internationalt anerkendt kunstner. Hun har haft mange udstillinger især i Danmark, Norge og England og hendes værker er præsenteret på mange museer, f. eks. Nationalgalleriet og Museet for Samtidskunst i Oslo, og Vendsyssel Kunstmuseum. Hun har først og fremmest fået gennemslagskraft i det danske og internationale kunstliv, fordi hun har skabt en lang række ofte meget omfangsrige og originale projekter, der har givet de offentlige rum i Norge, Sverige, Danmark, England, Island og Grønland en ny identitet. I mange tilfælde har hun, på en kunstnerisk overbevisende måde, givet især pladser, havnefronter, skoler, hospitalet, hospicer, kirker og industrivirksomheder en ny og synlig profil.

Det viser f. eks. den syv meter høje skulptur *Fruen fra Havet* (2000-2001). Den er placeret ved havnefronten i Sæby og fungerer som et vartegn for byen. Men skulpturen visualiserer også den Frue fra Havet, som er den gådefulde, dobbelttydige hovedperson i det skuespil af samme navn, som Henrik Ibsen skrev i sommeren 1887 i Sæby.

Følelseskontrasterne hos *Fruen fra Havet* er ikke alene blevet visualiseret i skulpturen, men er også blevet fortolket gennem den musik, som den fremtrædende komponist Geir Johnson havde skabt til afsløringsceremonien.

Rottejomfruen (2006) rummer en monumental og original skulpturel tolkning af hovedtemaet i et andet af Ibsens dra-

Fruen fra Havet, Sæby havn, 2001

maer. Det drejer sig om Lille Eyolf, hvor frigørelsen først finder sted efter at sorg og død har holdt sit indtog. I dette tilfælde er Geir Johnsons musik bygget ind i selve skulpturen. Marit Benthe Norheim har i det hele taget skabt en perlerække af projekter i forskellig skala. Således har hun i 1993-1994 skabt en *Elskovsbænk* i Grønland, modelleret *Gali-onsfigurer*, *Damer i Blæst* (1995-1996) til Norske Skog Unions biologiske rensningsanlæg, udført en *Døbefont* til stavkirken på Vestmannaeyr, på Island i 2000 og befolket Trafalgar Square med *Rullende Engle* i 2000.

Til AVV tæt ved Hjørring, skabte hun i 2004 intet mindre end en meget stor "Ledningsgobelin." Hun fik materialerne til "gobelinen" fra AVV's afdeling for demontering af elektronikaffald. I dette værk har hun splintret det trivialitetens slør, som vor hverdag er indhyllet i og åbnet vort blik for at de ting, som vi vender ryggen til, ja direkte smider væk, kan have en særlig fascinationskraft.

I Tårs møder vi fascinerende kvindefigurer, som hun skabte i 2006. De giver et temmeligt anonymt miljø nye perspektiver og oplevelsesgivende træk. På Hospice i Djursland har hun i 2008 opstillet skulpturer, der diskret og nænsomt skaber en oplevelse af nærhed og menneskelig varme i en dagligdag, hvor patienterne venter på livets afslutning.

Hun har altid formået at modellere unikke skulpturer, der etablerer uventede visuelle dialoger med omgivelserne.

Rottejomfruen, Bakkastranda, Skien 2006

Elskovsbæk, Qaqortoq, Grønland 1994

Damer i blæst, Union/ Norske Skog, Skien 1996

Rullende Engle, Trafalgar Square 2000

Døbefont til stavkirken på Vestmannaeyr, Island 2000

Ledningsgobelin, foredragssalen på AVV (Affaldsvæsenet Vendsyssel, Danmark) 2004

De giver det sted, hvor de er anbragt nye dimensioner og meningsmønstre.

I forbindelse med Europæisk Kulturhovedstad Stavanger 2008, overraskede hun os endnu engang og drog os på ny ind i sin tryllekreds. Med sit falkeblæk fandt hun frem til fem slidte campingvogne. Med sikker og følsom hånd har hun transformeret dem til bevægelige kvindeskulpturer af stor styrke og originalitet. Deres skørter dækker selve campingvognen, medens de selv træder frem på taget - på en både synlig og udtryksmættet måde. Man oplever dem som monumentale kvinder, der er på vej ud i bymiljøet og i naturen. De optræder som en rullende installation, der fuld af overraskelselementer.

Kvindeskikkelserne er modelleret i lysende hvid beton. De viser, at Marit Benthe Norheim har en sjælden evne til at omforme og forvandle betonen, så den kan udtrykke den menneskelighed og det værn mod livsødelæggende kræfter, som hun er optaget af at fortolke. Den norske kunsthistoriker Trond Borgen har med rette bemærket, at "Norheim bruger kroppen som symbol og metafor for almene menneskelige følelser, erfaringer og holdninger." Inde i vognene er der skulpturer, relieffer og fotografier. Man møder også musik, der er snart redigeret, snart skabt af komponisten Geir Johnson. Musikken gør de temaer, som Campingkvinderne repræsenterer, nærværende på en intens måde. De appellerer derfor ikke alene til synet, men tanken og fantasien, men også til hørelsen.

Campingkvinder på vejene i Vendsyssel, 2008

Dette selvstændige og overraskende skulpturprojekt rummer spejlinger af samspil mellem tradition og nybrud og mellem det nationale og det internationale. De fem Campingkvinder, der møder os som individuelle personligheder, er præget af kontraster, mystikfyldte aspekter og gådefulde sindsstemninger. Sådan er kvinder jo. Men de har samtidig en symbolsk funktion, idet de repræsenterer fremtrædende kvindetyper fra historien og fra vor egen tid. Det drejer sig om følgende fem Campingkvinder:

Flygtningen er en både stolt og sårbar kvindeskikkelse, der skuer ind i en uvis fremtid. Inde i campingvognen har 400 norske børn og flygtningekvinder tapetsret væggene med mosaikker, der skildrer flygtningenes savn og håb. Dette tema har Geir Johnsen intensiveret gennem sin musikalske bearbejdning af den palæstinensiske nationalpoets berømte værk *Belejringstilstand* (2002). *Sirenen* rummer en nutidig skulpturel tolkning af den forførende sirene fra den græske mytologi, der lokker søfolk til sig for derefter at lade dem lide skibsbrud. Sådan foregår forførelse ofte også i dag. I *Maria Beskytteren* møder vi en moderne skildring af det barmhjertighedstema, der ofte bliver forflygtiget i en tid hvor individualismen har en så central plads. *Bruden* har stor erotisk udstråling, men alle de bryllupsbilleder, der findes inde i campingvognen, viser forskelligheden i opfattelsen af ægteskabet og peger flere steder indirekte på de ofte vanskelige vilkår, en brud kommer til leve under. *Campingmama* er stor og

Flygtningen på Blokhus strand 2008

Sirenen på vej til Kunstcentret Silkeborg Bad 2009

omsorgsfuld, men symboliserer også det snæversyn, ja den næsten kvælende atmosfære, som det småborgerlige liv kan rumme.

Campingkvinderne har skabt forundring og begejstring på den rejse, som de i maj 2008 har foretaget i Rogaland. Campingkvinderne viser, hvorledes Marit Benthe Norheim bruger kvindekroppen både i stor og lille skala, til at udtrykke grundlæggende menneskelige holdninger, oplevelser, følelser og drømme. Hun er enig med den kendte jødisk amerikanske kunstner Marc Rothko, når han i forbindelse med dekorationerne til kapellet i Houston skriver, at han især "interessere sig for at give grundlæggende menneskelige følelser udtryk."

Euronews har med rette i 2008 peget på, at Campingkvinderne er en både unik og original installation. De er en del af og peger hver på sin måde, vor hverdagsvirkelighed, der er synets, kroppens og handlingens rum og distancerer sig derfor fra den medieskabte virkelighed, der er en virtuel verden.

Campingkvinderne indrammer de steder, hvor de bliver placeret, og giver dem nye betydninger. De inviterer beskueren til at opleve noget anderledes og uventet, samtidig med at de understreger bevægelseslinier i miljøet og indstifter nye blikretninger. Gennem de fem Campingkvinder viser Marit Benthe Norheim, at billedkunsten rummer en særlig san-

Campingmamma, Slettnes fyr, Gamvik Nord Norge 2009

Jomfru Maria, Slettnes fyr, Gamvik Nord Norge 2009

sebåret erfaring, der formidler sider af vor indre og ydre virkelighed, som vi ofte overser og måske slet ikke kender. Hendes opfattelse af forholdet mellem kunst og virkelighed svarer på mange punkter til det, som Francis Bacon har, udtrykt således:

”Jeg illustrerer ikke virkeligheden. Men skaber billeder som er virkelighedens koncentrat og sanseindtrykkenes stenografi.”

Marit Benthe Norheim arbejder med former, der er dybt forankret i det forhold, at menneskets forståelse af verden går gennem kroppen og sansningen. Hendes skulpturer rummer en indirekte invitation til at indgå i et direkte og sansende forhold til skulpturen, uden nødvendigvis at have en lang kulturel bagage. Hun formår med stor kunstnerisk styrke og gennemslagskraft at bygge bro mellem kunsten og folket og mellem de voksnes og barnets verden. Det viser Campingkvinderne på en tydelig måde. Det er skolebørn i samarbejde med flygtningekvinder, der har skabt mosaikfliserne i Campingkvinden, der hedder Flygtningen.

Campingkvinderne er meget berejste og derfor har alle os, der har fulgt dem på deres rejser, set i hvilken grad de fanger folks opmærksomhed. De har været i Nord Norge, på Island og rundt i Danmark. Og de formår altid at drage de besøgende til sig på en aktive måde. De skaber nye oplevelsesrum, der indeholder nye meningsmønstre og får os til

at se og afdække sider af vor verden, som vi ikke har været opmærksom på.

Jeg har holdt flere foredrag i Polen, hvor Marit Benthes Norheims kunst har været inddraget. For nylig holdt jeg, sammen med Marit Benthe Norheim, et foredrag på Chulalongkorn University i Bangkok. Jeg sammenlignede hendes Campingkvinder med Louise Bourgeois' sansemættede kvindeskulpturer og med Anthony Gormlys store projekt i Hamburg, hvor han lokker beskuerne ud på et mørkt stort udspændt lærred, hvor de pludselig bliver spontane og nye fællesskaber mellem den opstår. Efter mine foredrag var der diskussion med arkitekter, kunstnere og forskellige forskere fra universiteterne. De blev alle meget betaget af Marit Benthe Nor-

Bruden, foran Herning Kunst museum Heart

heims projekt. Flere af dem bemærkede, at de havde aldrig set noget, der lignede det og de syntes, at det havde indlysende kunstneriske kvaliteter.

Marit Benthe Norheim har altid været optaget af, hvordan hun kan intensivere dialogen og forholdet mellem sin kunst og publikum. Hun fandt frem til, at hvis hun lavede bevægelige skulpturer, ville hun kunne skabe nye former for kommunikation. Og her på stedet - på Aalborg Universitet - har man jo en afdeling for den disciplin. Hendes første forsøg var de rullende engle, som publikum selv kunne rulle med og derved få en fin kontakt med. Med Campingkvinder har hun uddybet denne strategi, idet de kan køre rundt i ind- og udland og oprette alle typer kontakter. Men hun har også

kombineret musikken med sin kunst. Det er sket gennem et årelangt meget frugtbart samarbejde med den kendte komponist, Geir Johnson. Ved at skabe bevægelige skulpturer og installere musik i dem, har hun indføjet en tidsdimension i skulpturen, som den normalt ikke har. Det er mest de digitale medier, der har en sådan dimension. Sammen med Geir Johnson og nogle af os andre, er Marit Benthe Norheim i gang med på dette grundlag at skabe en ny æstetik.

Den internationalt kendte norske arkitekturteoretiker Christian Norberg-Schulz har understreget, at det er vigtigt at både billedkunstnere og arkitekter – snart sammen – snart hver for sig – formår at visualisere, hvad han kalder ”stedets ånd.” Den danske billedhugger Bjørn Nørgaard har peget på, at især større projekter i det offentlige rum kan ændre vor

Campingkvinder på vej til Stavanger Europæisk Kulturhovedstad 2008, med stop ved Blokhus strand

forståelse af samfundet og give ansigtsløse steder og rum en ny identitet. Han har udtrykt dette synspunkt således;

”Spørgsmålet er, om man gennem en skulpturel form kan påvirke samfundet. Og det kan du ved at anbringe den form på nogle præcise steder, være med til at give en helt anden opfattelse af, hvad det overhovedet er at være i et rum og i en by. Udsmykningen er det sted, hvor man kan skabe en relation med publikum og samfundet.”

Netop de fordringer til skulpturen og til samspillet mellem skulptur og omgivelser, som Bjørn Nørregaard og Norberg-Schulz hver på sin måde stiller, har Marit Benthe Norheim virkeliggjort på en kunstnerisk kvalificeret måde i de Campingkvinder, som nu flytter til Aalborg Universitet. Men det gælder også hendes andre projekter.

De visuelle dialoger med omgivelserne, som Campingkvinderne - og også andre af hendes skulpturer skaber - er så nuancerede og intense, at både betydning, form og materiale altid bliver nøje afstemt i forhold til det sted, hvor de er placeret.

”Kunstneren bruger det offentlige rum til at skabe en tættere og mere personlig kontakt med publikum og grupper i den lokale befolkning. For herigennem at rejse spørgsmål om identitet i relation til et specifikt sted, om forholdet mellem individ og samfund.”

Campingkvinder på Island til Reykjavik Arts Festival

I slutningen af 2008 har hun udarbejdet en projektbeskrivelse til et nyt, stort og originalt projekt, der på en kvalificeret og forunderlig måde skal knytte nye forbindelser mellem Norden og flere europæiske byer. Hun har kaldt projektet Life - Boats. I dette projekt har hun fundet nye løsninger på forholdet mellem skulptur, bevægelse og musik, for på den måde at kunne appellere på nye måder til beskuernes følelser og fantasi og inddrage dem i kunstværkets magiske rum. Projektet skal bestå af tre både, udført i beton og formet som kvindefigurer. De store kvindefigurer er bådenes form. Igen er det den norske komponist Geir Johnson, der laver musik. Han skal komponere musik til indersiden i hver båd, således at den kan understrege kvindernes individuelle karakter. Det er tanken, at de tre både skal sejle fra en destination i Danmark for derefter at krydse kanalerne i Europa og skabe et netværk af nye kontakter mellem nord og syd.

Både Campingkvinderne og de andre bevægelige rullende skulpturer, der på forskellig måde rummer musik, indeholder kunstnerisk kvalificerede tolkninger af vor verden, der er i stadig forvandling. De giver mulighed for nysyn og skabelse af nye relationer på tværs af gammelkendte grænser. Når nu Campingkvinderne skal bo på Aalborg Universitet, der på en forbilledlig måde er meget åben og eksperimenterende, vil de kommunikere direkte med lærere og studerende og appellere dem til at spille aktivt med og fortsætte de fortællinger, de visualiserer. Vi bliver en erfaring rigere gennem de

Den første skulpturbåd "Mit skib er ladet med Længsel"

"Mit skib er ladet med Liv", i værkstedet, april 2013

eksistentielle forhold, der bliver afdækket og stadigt nye og overraskende situationer bryder ind i vort liv. At verden hele tiden ændrer sig, betyder på den ene side, at det kan være svært at finde et blivende ståsted og skabe sammenhæng i en fragmenteret verden. Men en foranderlig verden er også en åben verden, hvor der er plads til frigørelse og udsyn. Og nu er Campingkvinderne klar til at tage nye udfordringer op med lærere, studerende og andre ansatte på Aalborg Universitet - og de vil gerne rejse med alle medarbejdere og opfinde nye oplevelser og erfaringsrum.

Jeg ønsker Aalborg Universitet tillykke med, at Campingkvinderne nu har fået et nyt og inspirerende hjemsted - det kommer til at blive spændende at følge deres fremtidige skæbne.

Else Marie Bukdahl
Adjungeret professor ved Aalborg Universitet.

Life-boats i Larvik fjorden, Norge (fotomontage)